

Лаура Барна

ЦРНИ БИЦИКЛ

За Д.И.Х.

Црни бицикл се засвагда замонашио у моје промишљаје у моменту када је први пут зашао у моје видно поље; додуше, тада само на мах, или тачније механичким обрисом, још прецизније металним одсјајем, почетком априла 1996. године, јер брзина којом промичу велосипеди помућује разложност, проток, разбија време на неартикулисане делове, неуклопљиве фрагменте: трајање, окончање, вечност, тренутак, концентрација емоција (збитих и надолазећих), предсказање. Нисам поуздано сигуран – а можда и услед константног помрачења у сутерену – било ли је априлско јутро, подне или чак сумрак? Свеједно. Једно је сигурно, суморне светлости је било довољно да уграбим печат обличја точка са испреплетајима челичног отиска, негде у пределу малог мозга, да не претерам – великог. Ситуиран сам, запажате, на дну свих људских очекивања: мржње или љубави, трагике или комике; бауљам незапажено по талогу одбачености и свакојаког људског отпада, у подземљу сам сомнамбулизма, месец ми око поноћи оштрицом запа-ра окно (на трен тек), а свакако вам је познато, под земљом се не са-ња или су снови реткост, а *рејџкосѝ* се редовно до буђења смешта у за-борав; место за надања је сасвим оскудно, тесно, још кад тому придо-дам да дванаестоспратница, у чијем подземљу сам укопан као кртица, роварим као загробни црв, стоји на највећем познатом, при том и озлоглашеном градском клизишту. Карабурма. Кара-бурма (црни гребен). Црна ли ми је судбина; али ја оно и не верујем у законитости

Усуда. Тонем даном дубље; данас сам убележио два подеока истовремено, прецизно срачунатог померања чаробног брежуљка ка Дунаву; хрлимо у загрљај Дунаву (каква полетна и ведро мисао да ми се отргне са овога места), наизглед непримећено, или наоко невидно, али сасвим сигурно, по мојим прорачунима, на саму његову обалу доклизаћемо (ми из дванаестоспратнице посађене наврх брежуљка) тачно 13. септембра 2013. године у 13 часова и 30 минута (секунде занемарујем као олакшицу у психолошкој припреми; чега? катастрофе, свакако! одговарам сместа, разуме се, самоме себи); додуше, нисам проверио у који дан пада поменути датум (молим доколичаре да се позабаве тим питањем), ипак, надам се да није петак. Већ замишљам крупни наслов исписан црним масним словима на првој страни „Политике”: ЦРНИ ГРЕБЕН ПОТОНУО НА ЦРНИ ПЕТАК. Па и да јесте петак, зашто да се баш ја бусам у осмуђена прса, гајим сујеверје када у овој мемли осим гљивица није могућно ама баш ништа узгајити. Негде сам прочитао како мрачни, тесни, скучени и влажни простори помуђују разум, разложност своде на егзистенцијални минимум, на преживљавање; ваздух какав-такав доспева до плућа (већ увелико захваћена емфиземом), попуњава мехуриће, груди се надимају до прснућа. Кошуљу већ извесно време не успевам да закопчам; погледајте! дугмади се набусито пуче; страхујем да је емфизем поодмакао, одрађује своје, не хаје за време, место и клима му итекако годе, а о баксузном броју 13, још петку, и не промишља. Да ли је о томе писао Д.И.Х.? Мислим, о тим скученим просторима? Нешто о мисленом теснацу као последици физичког теснаца, или скученом простору у ком се зачињу идеје, али никако не успевају услед скучености да се рашчауре даље од ембриона; ако се још укључи чекање као неповољна временска категорија, могуће је да ембрион заувек остане у стакленој епрувети с раствором – за дивљење – као подсећање на свакако постојећу идеју. (Можда све ово, у ствари, никада нисам ни прочитао, могуће је да сам и ово измислио како бих оправдао свој безизлазни положај; све је могућно.) А то, како идеја и откуда идеја у мом сутерену, покушаћу укратко да објасним. Елем, кроз једино узано окно, што је гледало правац у тротоар Улице Патриса Лумумбе, помно сам дневно осматрао (а све у потрази за идејом, јер професија писца ми налаже као императив њушкање за идејом) не стање у улици, које је свакако било прегледно онима „одозго”, него делове дешавања, тачније наговештаје дешавања или секвенце што би измицале (из разумљивих разлога) и пре но се упризоре, те оно што сам с таквог положаја могао да видим, називам самовољно *неупризореним секвенцама*. Дакле, идеја! Надоградња је у мом поседу, и све је у остатку збивања остављено машти али, нажалост, услед немилних животних околности моја машта је временом сасвим закржљала (склон сам да се робусно обрушим на влагу као кључног кривца), па је

стога и идеја задржала ембрионални статус, без икаквог ваљаног наговештаја у развиће, односно рашчаурење, како већ поменух. Себе бих, поред различитих погрдних имена, могао још да назовем *свегоком* фрагмената дешавања: озбиљних или не, сумњивих, благих, тешких, смешних, ризичних, такве квалификације не могу поуздано да дајем, јер је за њих нужна целовитост, или барем наговештај целовитости. Фрагменти из мог видног поља су били толико смрвљени да сам једва успевао, уз све расположиво време, да их класификујем, дајући им каква-таква значења, по накнадним, углавном произвољним тумачењима, у специјалне бележнице, а бележнице сам делио по важности, важност по бојама, боје по материјалу. Она Страшно Важна Бележница (СВБ) палацала је у нијансама змијске коже; Мање Важна Бележница (МВБ) затамњена је у меку телећу кожу; док је Garbage (S) била повезана у ружичасто воштано платно (каква перверзност у одабиру?). Залаз црног бицикла у моје видно поље унео је изванредан несклад у устаљену прецизну селекцију. Почињао сам да му дајем апсолутни приоритет; све о црном бициклу смештано је искључиво у СВБ повезану у палацаву змијску кожу; ускоро се скала приоритета сасвим срозала на нејасност и небригу, па сам различите неупризорене секвенце бележио где сам пристигао: по надлицама, бедрима, стомаку, писаћем столу, намештају, зидовима, рагастовима, поду, чак сам се пентрао, овако кљаст и нестабилан, по столицама у потрази за чистом површином стропа, збијао исписе у скривнице гипсаних пукотина; разуме се, бележио сам поменуте ефемерне парчиће уличних дешавања привремено на таква места, рачунајући: док не уграбим времена да их уредно класификујем у поменуте бележнице. Резултат таквих хтења је била равнодушност према свему и свачему а што није било директно или индиректно везано за црни бицикл. А црни бицикл се приказивао свакодневно. Иако не могу да потврдим да је његово појављивање падало увек у исто време, јер време сам одмеравао по количини светлости унутар сутерена (што је, запажате, био сасвим непоуздан показатељ), или бих се пажљиво загледао у гранитне плочнике са стрмине тротоара; и, ако сам успевао јасно да разаберам тамне искрице, увелико је значи текао дан, опет по боји искричења претпостављао сам које је доба дана: цик зоре, јутро, подне или пак надлазећа плавичаста светлост вечери. (Зидне часовнике, па и оне ручне нисам држао; за кратко би се налокали мемлом, и заустављали казаљке на појединим цифрама које сам доцније уписивао као важну значењску информацију и бескрајно се бавио аналитичким онанисањима.) Рачуницу су ми квариле једино временске непогоде: кише, олује или тмасти облаци полегли ниско над Улицом Патриса Лумумбе. У таквим данима, невољко бих одлазио до кауча, легао наузнак, руке подметао под главу, беспризорно пиљио у голу сијалицу са таванице; дешавало се каткад

да понешто и прочитам. Данил Иванович Хармс ме је особито опседао. Смејао бих се до суза његовим „мозговним играма”. После нисам могао да престанем да плачем. И тако бих задремао; до следећег јутра. До светлости! понављао сам у себи као мантру. Ујутру би заиста освојено леп сунчан дан. Веровао сам самоме себи, као и обично, а и коме бих другоме ако не самоме себи. Знам да је сада тачно осам часова и тридесет минута. Госпођица Ана Сјенкјевич закуцала је на врата, два пута кратко прстима (тихо), једном лупањем песницом (гласно) – по договору – сама их отворила, ушла заједно са љутим мразом и промрзлим мирисом целера; две огромне торбе крцате намириницама одложила је на судоперу, свукла капут, засукала рукаве, упитала ме равнодушно и не погледавши ме, настављајући да послује око судопере: „Како сте данас, господине Т., жига ли вас у нози, сева ли у леђима? време се променило од јутрос, изненада, ух-ух-ух! овде је хладно и мрачно као у гробу, упалићу лампу на вашем писаћем столу, мили боже, па ви сте заборавили ноћас да акумулирате пећ, господине, лепо сам вам јуче напоменула... господине, молим вас, зауставите на час писање, хоћу нешто веома важно да вам саопштим.” Даске на патосу су се подизале ако бих погрешком стао на крај; могао бих у неспретности да повредим и ову здраву ногу; припазићу на тај детаљ. Дакле, да видимо, шта сам то ноћас набулазнио: *Црни бицикл се засвагда замонашио у моје промишљаје у моменћу када је први пут зашао у моје видно поље; додуше, тада само на мах, или тајачније механичким обрисом, још прецизније...* „Доста! Проклети црни бицикл вас је потпуно помео. Скуваћу вам чај са лимуном и медом.” Ух, мајку му, како ли је само досадна ова жена, још при том и неувиђавна, и гласна; њушка по мени као Шерлок Холмс.

У фази сам свођења рачуна; признајем, овакав животни биланс и није за понос и дику; но такви мора да су погледи и свођења свих подземљаша; а шта, примерице, да сам се нашао спрат или два изнад, са онима одозго, или да ми кобна болештина прерано није сасушила леву ногу; о чему бих онда писао, да ли би ми црни бицикл уопште зашао у видно поље? Осамнаест челичних жица с једне стране, осамнаест челичних жица с друге стране предњег точка, потом осамнаест челичних жица с једне стране, осамнаест челичних жица с друге стране задњег точка; тридесетшест челичних преплитаја (18+18), плус тридесет шест челичних преплитаја (18+18) дневно протутњи мојим мислима; разум ми је сав у челичним печатима. Трудим се да ми бар прсти остану што дуже покретљиви; плашим се артритиса као зле коби, иако ми је добро познато да влага итекако нагриза кости; још увек успевам да напишем по причу за сваки месец; гђица Ана Сјенкјевич упорно тврди како од оног проклетог априла 1996. пишем вазда исту причу, трабуњам о црном бициклу, па то ти је. Члан сам УКС. Заоставштина ми се

мери неколицином мање-више осредњих романа и десетинама прича и есеја. Гарсоњера на Карабурми, у Улици Патриса Лумумбе 177с, у сурену, такође је у мом поседу. „Да ли се уопште зна ко је сопственик црног бицикла?” питала се гласно гђица Ана Сјенкјевич. Захтевала је име као потврду стварног битисања тајанственог сопственика, иначе би га олако приписала незајажљивој фикцији, што ме опседа од јутра до јутра, говорила је распамећена мојим упорним гласним читањима. У неколико наврата је чак, заједно са мном, чекала пред узаним окном, али црни бицикл се, као за баксуз, тада није појављивао. „Ви сте ово о бициклу све измислили, господине Т.?” Знао сам да га терају мајушни женски чланци са светлим длачицама, и то сам јој отворено казао (на шта се она само гадљиво искезила); зглобове су прекривале памучне сокне, додао сам још (искезила се још гадљивије); онда сам заћутао, али знао сам шта је помислила: Перверзна матора дртина! Али, дешавало се да пројури, неконтролисано повећавајући убрзање низа стрмину, само у памучним сокнама, или потпуно боса; или би управо под прозором истегла ножице, и тада јој се за тренутак видео урастао ноктић на најмањем ножном прсту како се врпољи и поиграва понад врелим гранитним плочником; каткад би јој се забеласало и глатко колено као слонова кост; или би црни бицикл протерале, гоњене мразом и ледом, гломазне докуле с распетљаним пертлама што су се сваки час упетљавале у ланац, а моја тајанствена сопственица црног бицикла је застајала, гдегде и скрај окна, нагињала главицу, прстићима извлачила умашћене пертле, и тада би до прозорских решетака доскакутала покоја златаста коврца; да сам хтео, могао сам олако да је дотакнем или омиришем; наравно, нисам смео ниједним сувишним гестом, а који би се дао двосмислено тумачити, да уплашим моју малу красавицу, јунакињу свих мојих фантастичних приповести. Боже, како је ја волим; њу коју заправо никада нисам видео, осим глежњева, колена, прстића и златастог увојка; о топлим данима халапљиво сам удисао ваздух чим бих запазио сенку точка црнога бицикла како умиче у моје видно поље, али могао сам у своја емфиземична плућа да удахнем једино опорост коломасти, катрана или асфалтне честице прашине с децибелима буке. Њен мирис је лебдуцкао, лаган као сан, ношен слабашним струјањима, расипнички пунио ноздрве онима одозго. Нисам равнодушан, али, признајем, има неке правде у неправедној расподели. И то космичке. Иако ово није срећан начин којим би требало да заврши једна нормална прича. Ма, којешта!

Београд, 27. март 2003.